

***Biologie člověka a základy
zdravovědy 1 a 2***

Přednáška 2

Literatura, zdroje:

- Machová, J. *Biologie člověka pro učitele*. Praha: Karolinum, 2002
- Somatologie pro SZŠ + pediatrie
- Manuál v lékařské praxi

Prenatální vývoj

- Menstruační a ovulační cyklus ženy (obraz)
- **Před otěhotněním: těhotenský dotazník**
- Jste imunní proti zarděnkám?
  - Těžké poškození plodu, zkouška krve na imunitu
- Máte vy nebo partner v rodinné anamnéze dědičnou chorobu?
  - Např. Dědičná hemofilie a cystická fibróza → genetická poradna
- Trpíte sama dlouhodobou chorobou?
  - Př. Cukrovka, epilepsie → léky mohou ovlivnit plod a ztížit početí
- Používala jste (používáte) perorální antikoncepci?
  - Nejlépe přestat brát pilulky alespoň 3 měsíce před otěhotněním
- Je vykonávání vaší práce spojeno s nějakým rizikem?
  - Chemikálie, olovo, anestetika, rentgenové paprsky, těžká břemena
- Kolik vážíte?
  - Alespoň 6 měsíců před početím vážit normálně (vzhledem ke své výšce), během těhotenství nedržet diety kvůli živinám
- Jíte zdravě?
  - Dobrá strava, pravidelně jíst, pestrá strava, dostatek čerstvé, syrové zeleniny a ovoce
- Kouříte nebo pijete?
  - Tabák a alkohol má špatný vliv na plodnost u muže i ženy, škodí

Prohlídky v těhotenství:

První prohlídka

Tzv. vstupní - stanoví, zda se vůbec jedná o těhotenství, to znamená, zda je plod v děloze.

Pravidelné kontroly v poradně pro těhotné:

do 23. týdne každé 4 týdny,
24.-32. týden každé 3 týdny,
33.-36. týden každé 2 týdny,
37.-40. týden každý týden

Při každé návštěvě poradny jsou prováděna následující vyšetření:

- měření krevního tlaku (TK)
- měření pulsu (P)
- kontrola váhových přírůstků
- vyšetření moči papírovým proužkem na přítomnost cukru a bílkovin

2) Vyšetření krve

Provádí se zhruba za měsíc od první prohlídky. Jeho účelem je zjistit krevní skupinu a ujistit se, že netrpíte nějakými nemocemi (**HIV/AIDS**, syfilis, žloutenka typu B). Vyšetření krevního obrazu se dále opakuje zhruba ve 36. týdnu.

3) Ultrazvukové vyšetření

Pomůže určit těhotenství, zjistí počet embryí, jejich uložení a stáří. Během těhotenství se provádí většinou 4x (na začátku k ověření gravidity, dále v rámci kombinovaného testu v 11.-13. týdnu, podrobný UZ ve 20.- 22. týdnu a kontrola růstu plodu ve 30.-32. týdnu), v případě komplikací nebo potřeby častěji.

První ultrazvukové vyšetření je zaměřeno na:

- určení počtu plodů
- přesné změření jednotlivých částí plodu a výpočet jeho stáří a hmotnosti
- zjišťování vrozených vývojových vad plodu
- sledování srdeční činnosti plodu
- určení množství plodové vody
- určení uložení placenty

Druhé ultrazvukové vyšetření se provádí ve 30. - 32. týdnu těhotenství a je zaměřeno na:

- určení polohy plodu
- přesné změření jednotlivých částí plodu a srovnání s předchozím vyšetřením (umožňuje určit vývoj plodu vč. hmotnosti)
- určení množství plodové vody
- pozorování pohybové aktivity plodu
- posouzení stavu placenty

4) Screening mapování protilátek proti krevní skupině plodu

U Rh negativních žen se provádí ve 12., 20., 28. a 36. týdnu těhotenství

5) Vyšetření praktickým lékařem

Provádí se natočení EKG

6) Vyšetření stomatologem.

7) Stěr z porodních cest

Pátrá se po streptokokovi skupiny B, tzv. Streptococcus agalactiae. Tato bakterie je pro novorozence nebezpečná. Ostatní bakterie jsou neškodné.

- **Oplození vajíčka:**

- <http://www.youtube.com/watch?v=NkLUA05ExHA&feature=related> (1,5min.)

- **Mimoděložní těhotenství, mnohočetná těhotenství (jednovaj./dvojvaj.)**

- **Pozn: Maximáma – dokument (8)**

- **Vajíčko + spermie → zygota → rýhování → uhnízdění (6. – 15.den po oplození) (obraz)**

- **Zárodek (embryo) – 2. týden – 9. týden**

- entoderm – TS, DS, trávící žlázy

- ektoderm – pokožka, deriváty kůže, NS

- mezoderm – kosti, svaly, pohl.s., ledviny, cévy

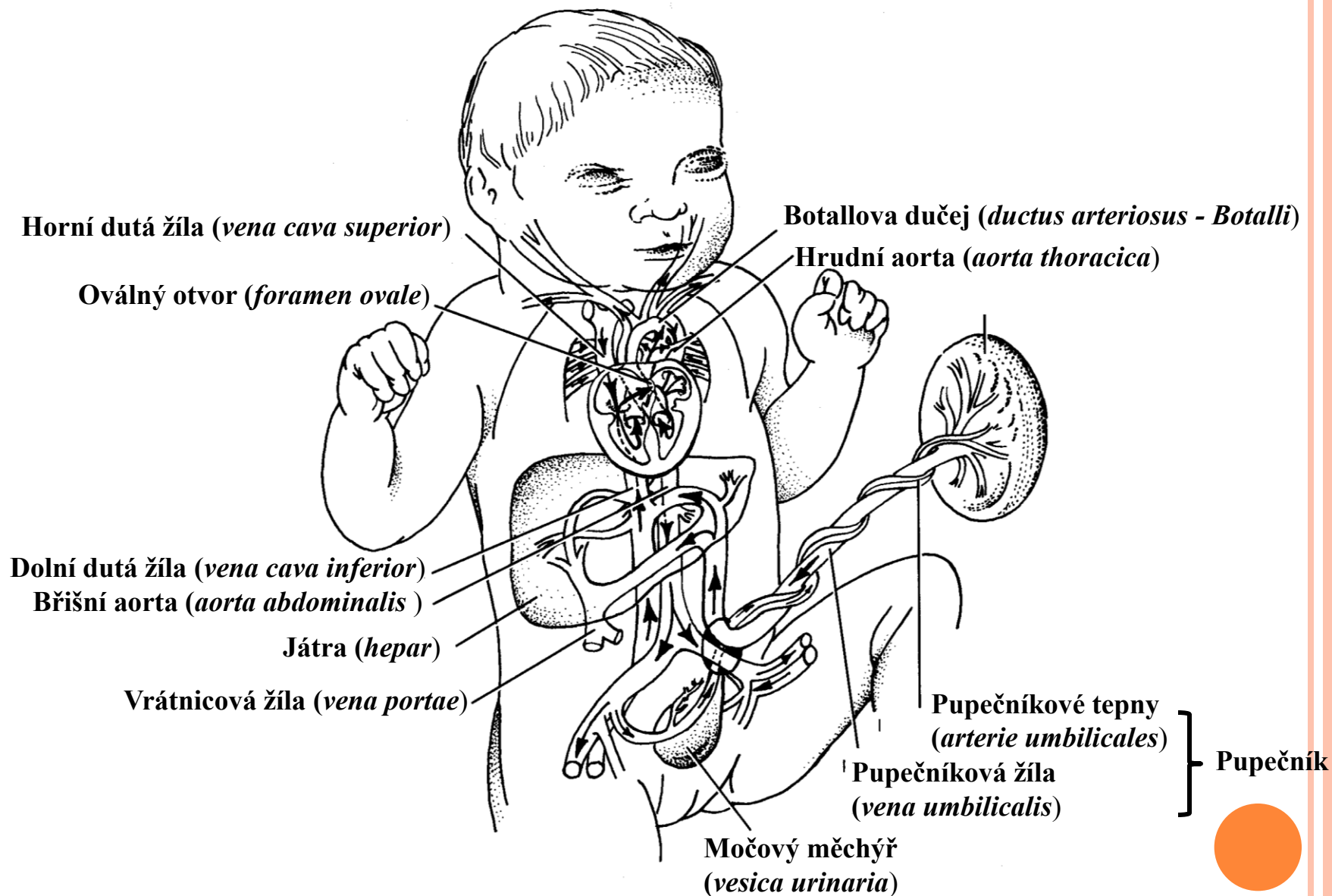
- **Fetus (plod)** – od 9.týdne do porodu
- **Placenta** (plodové lůžko, mateřské lůžko):
dočasný orgán; skládá se z části mateřské a plodové
funkce: výměna látek, hormonální, ochranná
- **Fetální oběh**: nákres, fetální hemoglobin

Fetální oběh

(Zdroj: ŠMARDA, J. a KOL.: *Biologie pro psyccholoav a pedagoav*. Praha: Portál. 2004. 1. vyd.. 420 str. ISBN 80-7178-924-0

Porod

- Hormon oxytocin (hypotalomo – hypofyzární systém, neuro/adenohypofýza)
- Doby:
- 1) otevírací
- 2) vypuzovací
- 3) lůžková
- Smršťování dělohy – kojení
- Rizika: hypoxie, porodní trauma, infekce
- Porodní plán: kdo u porodu, klystýr, holení, anestezie, způsob porodu (voda, dřep,..)

Zaj.: <http://www.orgasmicbirth.com/>
<http://www.youtube.com/watch?v=libHZJ4TRxo>

- Roman Musílek: Bc práce, Riziko porodu v porodnici a v domácím prostředí. 2012

Novorozenec

- Fyziologický: 3000-4000g, 50 cm, hlavička obvod 32,5 – 36,5 cm, adaptace, dýchání (35 – 50 dechů/min), změny oběhu (foramen ovale, Bot.dut.), tep 120 – 160 tepů, imunita od matky, novorozenecká žloutenka, střevo – smolka, alergie (kojení), reflexy (sací, polykací, hledací...), genitálie, nehty (nákres: normální oběh, reflexy – reflexní oblouk)
- Nedonošený (pod 37.t.)
- Hypotrofický (pod 2500g)
- Přenošený (nad 41.t.)
- VVV – prenat.dgs., embryopatie/fetopati, genet. (Machová s. 198)
- Kojení
- Manuál s.399-402, s.48 – 56, s.63 - 66

Video:

- **Extrémní nezralost:**
- <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1095946610-diagnoza/165-extremni-nezralost/video/>
- **Rizikové těhotenství:**
- <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani-jako-driv/202327274210015-diagnoza/>
- **Prenatální screening:**
- <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10159875412-milenium/210411058030312/>
- **Kdy ještě plod nechat žít?**
- <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani-jako-driv/210411058030323-milenium/>
- **VVV srdce:**
- <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1095946610-diagnoza/208-srdecni-vady-v-dospelosti/video/> (!!!krev od 6min.)
- <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1095946610-diagnoza/6-vrozena-srdecni-vada/video/> (!!!krev od 5min.)

